

Quid Romani consuetudine
imaginum ponendarum efficere volu-
erunt?

explicavit

W. Hanke.

1827

Quid Romani consuetudine
 imaginum ponendarum efficere
 voluerunt?

Romulo, quum urbem conde-
 ret, omnem populum in duas par-
 tes, in Patricios et Plebejos divide-
 re placuit. Itaque illustriores et di-
 tiores e populo electos, nomine Patri-
 ciorum appellavit, quos omnino il-
 lis anteposuit. Patriciis enim concē-
 sum erat, honores eosque amplissimos
 assequi, ita ut illi, primo una cum
 rege, deinde post reges fugatos, rei-
 publicae tractandae ^{tantum} participes esse
 possent. Qua re Patriciis non solum
 magnam prae ceteris dignitatem
 tribuerat, sed ipse etiam quasi No-
 bilitatem instituerat. Posteris vero
 temporibus, civitate florente, discre-
 pans ab hac Romuli Nobilitas nata
 est. Tunc temporis Nobiles, virtute

aeque ac gloria insignes, et Patricii maxime inter se differebant; nam non semper erant Patricii nobilitate ornati. Hanc dignitatem ceterum vel Patriciorum, vel Equitum vel denique Plebeiorum quisque cum suis propriis de re publica meritis, tum majorum adipsi potuit. Erat igitur haec dignitas non solum a majoribus accepta, quam merita. Viri, quorum virtutes, sapientia victoriae commodis reipublicae consuluerant eique magnam gloriam adtulerant, nec non qui Magistratibus curulisque perfuncti erant, Populi beneficio Nobilitatem accipiebant, et tunc, quum primi essent, qui inter suam gentem excellerent novi nominati sunt homines, cujus generis exempli gratia erant Cicero, qui ipse de se (Cat. 1. 11.) homo per se cognitus dixit, Marius porro permultique alii, ut satis constat.

Inter novos et illos, quorum jam

90
maiores nobiles fuerant, perpetua dissidia exitiabilesque discordias fuisse, haud silentio praetereundum esse opinor. Hi avos suos jactantes novitatem omnino contemnere solebant, illi merita sua laudibus, quibus potuerunt, attolentes, veteres nobiles vel, ut Sallustius loquitur, homines veteris prosapiae ac multarum imaginum, quasi inutiles et inertes reipublicae socii vituperabant, qui majorum tantum gloria se ornare possent. Legimus talium Marii in veteres nobiles litium egregiam descriptionem apud Sallustium Jug. 83. - Quaerenti, utrum his an illis earum culpa tribuenda sit, novos rixarum et inde natarum calamitatum praecipuam causam fuisse respondimus. Novi enim, agitati honoris stimulis, non unquam contenti sorte sua, dignitatibus acquirendis,

odiosum sibi parare et iram omnium ex-
citare necesse erat. - Quos nunc novimus
nobiles populus quasi praemio atque tes-
timonio eorum de republica meritorum
jure ponendarum imaginum donaverat.
Quo genere hae imagines fuerunt Plinii
H. N. XXXV. 3. nos satis docet. Quum primum
hoc more uti coeperunt viri, jure ponen-
darum imaginum donati, effigies suas
in tabulis pingi vel simulacra cerea,
pectore tenus efficta, parari curabant,
ut hac ratione nulla unquam oblivio
memoriam suam delere posset. Quum
vero respublica multis bellis gestis
victoriisque amplificaretur, quae ne
etiam divitiae et inde nata luxuria
augerentur, imagines quoque ^{ex}pretiosi-
ore materie, pro cuiusque scilicet co-
pia, ex armore cum capitibus aene-
is, ex aere, argento denique vel ex au-
ro maximam partem caelatae fa-
bricatae sunt. In atriis plerumque

23

91.
ponebantur imagines, ut intranti eo fa-
cilius in oculos caderent; attamen non
semper atria saepe cubacula (Suet. Aug. 7.)
et conclavia ad illas conspectui expo-
nendas eligebantur. Quin et bibli-
othecae ac templa imaginibus, quasi
ornamentis expleta sunt. Nam Armi-
us Sallio, Augusto, ut refert Plinius
H. N. 7. 31. invitante, post Dalmaticum
triumphum ex manubiis, atrium li-
bertatis extruxit atque in eo biblio-
thecam publicavit, ibique M. Varro-
nis aliorumque imagines posuit.
Ex quo praecipuus bibliothecarum
ornatus fuerunt imagines docto-
rum, eorumque scriptorum, quos fa-
mae consensus jam sacraverat.
Quam consuetudinem ii, qui primi
nobilis ^{um} numero adscripti sunt,
colere solebant, commemorandi lo-
cus offertur. Erat scilicet eorum,
in oculis omnium gratias hujus

23

Beneficii populo agere (Cic. de lege agr. II, 1) qui-
bus postea et majorum et suorum adjec-
ta est meritorum enarratio, qua ostende-
bant, se haec ~~maxima~~ beneficia meritos esse.
Nam venimus ad id quod prosequimur,
ut scilicet quaeramus: quid Romani ima-
ginibus ponendis efficere voluerunt?

Ut omnino in liberis et sui juris
civitatibus apud honestas familias
magna domesticarum rerum vis
et animis eorum, qui cum eadem
gente juncti sunt, quasi perlucet,
ita et Romani, ponendis imagi-
nibus multum in juventutem
suam valuerunt. Negari enim
non potest, multas clarorum vi-
rorum imagines, quorum fac-
ta fortia insuper scriptis memo-
riae praebebantur, tam multum
valuisse, ut majorum recorda-
tione animi intuentium ad

3

92
virtutem accenderentur et arden-
tissima juvenibus optatio insere-
tur: se talibus manibus quon-
dam has indignos esse, eodem,
quo majores, studio gloriam sibi
accumulare atque posterorum
admirationem. Eam ob causam
ergo imagines omnium, quibus
floruerunt Romani, virtutum,
fortitudinisque praecipua vir-
tutis merita erant, ita ut Roma
omnium virtutum latissi-
mum templum merita dic-
ta est. Nam ibi per aliquot sae-
cula vigebant nondum degene-
ratae virtutes, nec injuria Ro-
mani Virtuti, quam studiosissime
colebant, templum struxerunt.
Sed his omisfis, etiam post obi-
tum famam collectam morte
defunctorum imagines conser-

27

vabant, funeris exequiis antefere-
do. Quae re unusquisque, huius ho-
noris quondam participem cupien-
tem ad honestam vitam cogeant.

Cujusque scilicet de salute rei pub-
licae meritisimae, cujus meritis
prius vel statua consecrata erat,
qui autem postea patriae parri-
dio se obstringerat, aut magnarum
injuriarum condemnatus erat,
ejus, inquam, funeri omnes ima-
gines negatae sunt. Cujus dede-
coris metu factum est, ut mul-
ti a iuste honesteque viverendi via
deduci non possent. Nisi imagi-
nibus egitur, nulli rei virtutem
Romanorum atque fortitudinem,
tam totque bellis spectatam, quibus
et incrementa sua Roma debuit
et firmitatem et diuturnitatem

93
imperii, tribuendum esse, affirmare
non dubito. Cui, quae dixi, via credi-
bilis videntur, cum ipsa veritas
exemplis satis persuadebit. Romae
veteris historiam evolventi splen-
dida huiusmodi exempla occur-
runt. Caesar, narrat Suetonius
Caes. 7. cum Quaesitor Gades venisset,
animadvertens apud Herculis tem-
plum Alexandri Magni ima-
gine, ingemuit, quod nihil dum
a se memorabile actum esset
in ea aetate, qua jam Alexan-
der orbem terrarum subegisset.
Natura enim trahimur, quo-
rum admiramur res gestas, eo-
rum virtutes aemulari, quod vel
veteres intelligisse confitentur,
ut ex pluribus scriptoribus pa-
tet, quos verbi gratia Sallusti-
um laudare volumus, tali modo

94
Sug. 4. scribentem: Nam saepe audiri,
A. Maximura, Scipionem praeterea
civitatis nostrae praecclaros viros so-
litos ita dicere, quom majorum ima-
gines intuerentur, vehementissime
sibi animum ad virtutem accen-
di. Tum haec scripta explicandi
causa pergit: Scilicet non ceram
illam, neque figuram tantam vim
in sese habere, sed memoria rerum ges-
tarum eam famam egregiis viris
in pectore crescere, neque prius se-
dari, quam virtus eorum famam
atque gloriam adaequaverit.
Valerius Maximus eodem fere sen-
su occipit 1.8.3: effigies majorum cum
titulis suis idcirco in primo aedium
parte poni solebant, ut eorum vir-
tutes posteris non solum legerent,
sed etiam imitarentur.
Tum sufficient exempla, quibus, quae
supra diximus, testantur.

Quemadmodum vero quoque bono ho-
mines abuti solent, ita et haec ima-
ginum ponendarum consuetudo mul-
torum errorum ^{origo} consuetudo erat. Quum
enim rerum scriptores, ut solet, non
multa operam curamque in historia
instituenda consumerent, sed potius
in insignibus familiarum factis
perscribendis ex earum imaginibus
tantum, quae saepius, Livio teste
IV. 16, falsis titulis, diuturnitate tem-
porum neglectis, instructae erant,
ipsam veritatem haurirent, ecce
errorum, historiae quasi index-
torum origo. Tum Livius VIII. 40,
vitiatam memoriam funebribus
laudibus rectur, falsisque imaginum
titulis, dum familia ad se quaeque
famam rerum gestarum hono-
rumque fallente mendacio tra-
hant. Inde pergit, certe et singu-

lorum gesta et publica monumen-
ta rerum confusa." Quid Cicero de
hac re? Multa scripta fuisse in ima-
ginibus, quae facta non sunt, falsos
triumphos, plures consulatus, gene-
ra etiam falsa non nullaque alia
conqueritur Brut. 16. Tamen ma-
iori usui fuisse imagines quis ne-
gat?

